

XIX. századi művészet – újszerűen

A Szépművészeti Múzeum 1800 utáni gyűjteményéből Kovács Anna Zsófia művészettörténész rendezett kiállítást, amely szeptember végéig látogatható. A látogatót jobbról Auguste Rodin közismert férfiaktja fogadja (*Az érckor*, 1876), amelynek hatását életnagyságú mérete mellett tovább fokozza állvány nélkül elhelyezése, közvetlenül a márványpadlón. Balról Constantin Meunier kalapos Kohász (1884) mellszobra köszönti a nézőt, akinek máris tovább vonzza tekintetét Gustave Courbet plakátszerűen erőteljes vászna (*A birkózók*, 1853). Kissé távolabb Wilhelm Leibl hasonlóképp lenyűgöző festménye látható *Szinyei Merse Pálról* (1869). Bohém eleganciával: cilinderral és csokornyakkendővel, lazán vállára vetett kabátal, jobbában cigarettát tartva ábrázolja magyar kor- és pályatársát. A következő terembe Edouard Manet képének (*Hölgy legyezővel*, 1862) messzire világító, szélesen kiterített csipkerokolyája teremti meg az átmenetet.

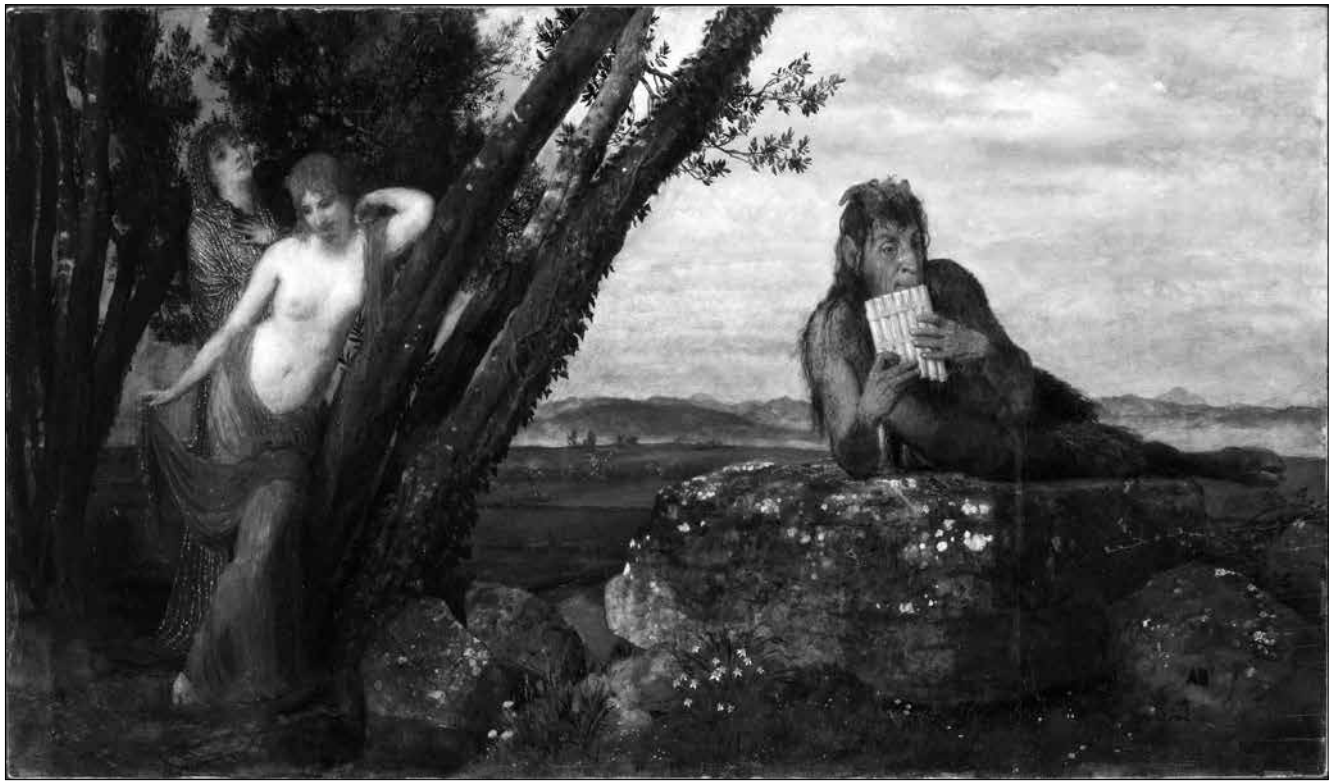
A vadonatúj válogatás középpontjába a nemzetközi és hazai közönség kedvencei, a világhírű francia impresszionisták kerültek. Most halmozhatjuk az élvezeteket, mert például Claude Monet egyszerre három remekművel is szerepel. *A Trouville-i móló apálykor* (1870) hídon bámészkodó sétálói alkotják a háttérrel, miközben elől, a parton férfiak pecáznak, a *Virágzó szilvafák* (1879) egyetlen óriás hófehér menyasszonyi csokorhoz hasonlítanak, a *Három halászhajó* (1886) pedig épp a hullámverésben visszatükröződő csónaktestek sötétségével képez jól sikerült ellenhatást. A többi párizsi mester alkotásaiból kép-párosok segítségével kapunk ízelítőt. Camille Corot az 1870-es években festette a *Conbrini emléket* (favágó férfival és rózsegyűjtő nővel az erdőn), valamint a *Margarétás hölgy* című alkotását. Paul Gauguin még Camille Pissarro hatása alatt dolgozott korai, rá alig jellemző *Behavazott kertjén* (1879) és csak a terem másik végéből válaszol erre kései, jellegzetes remeke, *A fekete sertések* (1891). Természetesen, maga Pissarro sem hiányzik: egyrészt a *La Varenne Saint Hilaire* (1863) virágos réten bokrétát szedő

társaságával, másrészt *A Pont-Neuf* (1902) gyalogosokkal és konfliktusokkal zsúfolt hídjának madártávlati nézetével van jelen. A Nabis (Próféták) festőcsoportból Maurice Denis szoptató kismamája (1895), Pierre Bonnard-tól a *Nagyanya gyermekkel* (1894) és az *Ebédülő Grand Lemps-ben* (1899) került a falakra. Utóbbi nem véletlenül emlékeztet minket Rippl-Rónai József zsánerjeleneteire és enteriőrjeire, mert Párizsban a kaposvári mester is ennek a művészkolóniának volt a tagja. A festmények között jótékonyan tagolják a teret a szobrok, így Rodin 1884-es szerelmespár-változatai – a fehér márványból faragott *Örök tavasz*, illetve *A csók* bronzba öntött kisplasztikája –, melyek egymásnak szinte tükörképei. Azonos alapanyagból készült Aristide Maillol szecessziósan díszes pózba merevedett, táncos léptű *Lédája* (1904).

Az előzményeket az osztrák biedermeier képviseli, a napóleoni háborúk elültével újjá rendezett Európa nyárspolgárainak békés hétköznapjait idézve fel. Korának népszerű portréfestője – Friedrich von Amerling – 1829-ben saját kisfiát, Andreast szinte simogató ecsetvonásokkal örökítette meg. Josef Danhauser a bécsi átlagember gyengeségein élcelődött karikatúraszerű alakjaival, például az ablakfülkében elhelyezett asztal mellett üldögélő *Szunnyadozók* (1831) párosával. A hálósipkás, házikabátos férj

Edouard Manet: *Hölgy legyezővel* (1862)

Arnold Böcklin: Tavaszi est (1879)

szájából kilógó csibuk szára a padlóig ér, a lábánál bozontos kutya hever, míg fodros-bodros főkötőt viselő neje a biblia fölött bóbiskolt el. Még ennél is nagyobb formátumú Ferdinand Georg Waldmüller sokalakos népeletképe, az *Ember képesládával* (1847). Ezen a vásári mutatványos ütött-kopott csűrben szórakoztatja az alkalmilag összeverődött közönségét, melynek soraiban öreg parasztasszonytól az iskolás gyerekekig mindenféle rendű és rangú ember megtalálható.

Az oldalsó kabinetek sorában földrészünk északi tájairól való olyan kortársak vonulnak fel, mint a finn Akseli Gallen-Kallela népi mondavilág ihlette képeivel, vagy a dán Bertel Thorvaldsen klasszicizáló mitologikus és biblikus domborműveivel. Mellettük a németalföldi tenger- és állatábrázolás hagyományait folytató hollandok, meg az árnyas erdei részletekre szakosodott franciák barbizoni csoportja, továbbá a napfényben fürdő mediterrán tájak olasz szerelmesei és a temperamentumos, egzotikus témák spanyol ábrázolói kaptak helyet. Végül az afrikai tanulmányútján életre szóló élményt szerzett romantikus Eugène Delacroix sivatagi oázisaitól eljutunk a szimbolizmus képviselőiig. A svájci Arnold Böcklin festményén (*Tavaszi este*, 1879) a sziklán heverő faun pánsípot fúj a fatörzsnek támaszkodó nimfa elcsábítására, míg

a *Kentaur a falu kovácsánál* (1888) a realizmust ötvözi a fantáziával. A bajor festőfejedelem – Franz von Stuck – allegóriáján (*Tavaszi*, 1902) az érzéki leányzó virágkoszorút font kibontott hajába és meztelen keblét ibolyacsokorral takarja.

A XIX. századi művészet egymást váltó stílusainak forgatagában ki-ki saját ízlése és hangulata szerint válogathat.

W. I.

Claude Monet: Virágzó szilvafák (1879)